

Regeringens proposition

1988/89:132

om särskild vinstskatt, m.m.

Prop.
1988/89:132

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 16 mars 1989.

På regeringens vägnar

Sten Andersson

Odd Engström

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag om en särskild vinstskatt. Skatten är tillfällig och beräknas normalt på vinsten för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 1989. Skatt tas ut med 15 % av beskattningsunderlaget och betalas till staten.

Den särskilda vinstskatten har samma krets av skattskyldiga företag som vinstdelningsskatten, nämligen aktiebolag, ekonomiska föreningar, sparbanker och ömsesidiga skadeförsäkringsanstalter. Även beträffande beskattningsunderlag m.m. finns en nära anknytning till vinstdelningsskatten.

I propositionen föreslås också en ändring i lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt. Det fasta fribeloppet höjs fr.o.m. 1990 års taxering från 1 milj. kr. till 2 milj. kr.

1 Förslag till Lag om särskild vinstskatt

Prop. 1988/89:132

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Svenska aktiebolag, svenska ekonomiska föreningar, svenska sparbanker och svenska ömsesidiga skadeförsäkringsanstalter skall till staten betala särskild vinstskatt. Skatt skall dock inte betalas av livförsäkringsanstalter och inte heller av bostadsföretag som avses i 2 § 7 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt eller av företag som avses i 7 § 4 mom. nämnda lag.

Särskild vinstskatt tas ut på grundval av vinsten för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1988. Skatt skall dock inte betalas av företag vars första räkenskapsår inleds efter den 31 december 1989.

2 § Om det finns synnerliga skäl, får regeringen befria ett företag från skyldighet att betala särskild vinstskatt eller medge att underlaget för skatten sätts ned.

3 § Särskild vinstskatt tas ut med 15 procent av beskattningsunderlaget. Beskattningsunderlaget är företagets vinstdelningsunderlag enligt lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt vid taxeringen för det aktuella räkenskapsåret, sedan detta underlag har justerats enligt 4 och 5 §§.

Med vinstdelningsunderlag avses vid tillämpningen av denna lag även ett beräknat negativt vinstdelningsunderlag.

4 § Om avdrag vid taxeringen till statlig inkomstskatt har medgetts för avsättning till allmän investeringsfond enligt lagen (1979:609) om allmän investeringsfond, skall vinstdelningsunderlaget höjas med ett belopp motsvarande hälften av det avsatta beloppet.

Om vinstdelningsunderlaget höjts till följd av verksamhet i en förvärvskärla med ett beskattningsår som inletts före den 1 januari 1989, skall underlaget vid tillämpningen av denna lag sänkas med motsvarande belopp.

5 § Avser räkenskapsåret annan tid än tolv månader, skall vinstdelningsunderlaget, i förekommande fall efter justering enligt 4 §, räknas om så att det motsvarar ett räkenskapsår om tolv månader.

6 § Sker taxering till vinstdelningsskatt samtidigt för det räkenskapsår som anges i 1 § andra stycket och för ett senare räkenskapsår, skall beskattningsunderlaget enligt denna lag beräknas på grundval av de vinstdelningsunderlag som har fastställts för de båda räkenskapsåren.

7 § Om ett företag har vidtagit en åtgärd som syftar till att otillbörligen minska uttaget av särskild vinstskatt, skall beskattningsunderlaget bestämmas efter vad som får antas ha gällt om åtgärden inte hade vidtagits.

8 § Beskattningsunderlaget skall avrundas nedåt till helt tusental kronor. Särskild vinstskatt skall avrundas nedåt till helt antal kronor.

9 § Reglerna i taxeringslagen (1956:623) om taxering för inkomst och förmögenhet skall tillämpas för att bestämma beskattningsunderlaget. Bestämmelserna om särskilda avgifter i taxeringslagen tillämpas dock inte. Ändras taxeringen till statlig inkomstskatt eller vinstdelningsskatt av länsrätt, kammarrätt eller regeringsrätten, skall domstolen även besluta om den ändring av beskattningsunderlaget som föranleds härav.

I fråga om debitering och uppbörd av särskild vinstskatt gäller bestämmelserna i uppbördslagen (1953:272); Prop. 1988/89:132

10 § Ett företag som är skattskyldigt enligt 1 § skall i sin självdeklaration lämna uppgifter till ledning för beräkning av beskattningsunderlaget. Uppgifterna skall lämnas på blankett enligt fastställt formulär.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1989 och tillämpas första gången vid 1990 års taxering.

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Vinstdelningsskatten är 20 procent av vinstdelningsunderlaget. Detta underlag är företagets reala vinst till den del vinsten överstiger fribeloppet.

Fribeloppet är 6 procent av företagets lönekostnader (lönebaserat fribelopp) eller – om företaget så önskar – 1 000 000 kronor (fast fribelopp). Företag mellan vilka intresse- gemenskap råder vid utgången av beskattningsåret för vart och ett av företagen får dock tillsammans tillgodoräknas högst ett fast fribelopp. Det fasta fribeloppet skall i första hand tillgodoräknas det företag inom gruppen som har den största reala vinsten såvida inte yrkande framställs om att fördelningen skall ske på annat sätt. Har det lönebase- rade fribeloppet utnyttjats bortfaller rätten till fast fribelopp för övriga företag inom gruppen.

Fribeloppet är 6 procent av företagets lönekostnader (lönebaserat fribelopp) eller – om företaget så önskar – 2 000 000 kronor (fast fribelopp). Företag mellan vilka intres- segemenskap råder vid utgången av beskattningsåret för vart och ett av företagen får dock tillsammans tillgodoräknas högst ett fast fribelopp. Det fasta fribeloppet skall i första hand tillgodoräknas det företag inom gruppen som har den största reala vinsten såvida inte yrkande framställs om att fördelningen skall ske på annat sätt. Har det lönebase- rade fribeloppet utnyttjats bortfaller rätten till fast fribelopp för övriga företag inom gruppen.

Med real vinst avses företagets nominella resultat sedan detta minskats med inflationsavdrag för företagets inventarier, byggnader, markanlägg- ningar och lager enligt 4 och 5 §§ samt justerats med hänsyn till inflationsef- fekter på företagets monetära tillgångar och skulder enligt 6 §.

Intressegemenskap skall anses råda mellan företag som ingår i samma koncern enligt aktiebolagslagen (1975:1385) eller annan lag. Vid bestäm- mandet av koncernbegreppet skall 1 § lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag tillämpas så att med handelsbolag likställs stiftelse och utländsk juridisk person. Även i andra fall skall intressegemenskap anses råda mellan två eller flera företag, om företagen med hänsyn till vem som har det bestämmande inflytandet över deras organisation och verksamhet kan anses stå under i huvudsak gemensam ledning och – när denna ledning utövas av staten, landstingskommun eller kommun – företagens huvudsakliga verksamhet är av samma eller likartat slag.

Vid tillämpning av andra och tredje styckena skall, såvitt gäller företag som redovisar inkomst av handelsbolag, hänsyn tas till så stor andel av handelsbolagets lönekostnader, tillgångar och skulder som motsvarar företa- gets andel av handelsbolagets inkomst.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1989 och tillämpas första gången vid 1990 års taxering.

¹Senaste lydelse 1986:1234.

Lag om ändring i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt

Härigenom föreskrivs att rubriken närmast före 11 §, 11 och 13–16 §§ lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Skattenedsättning med beaktande av vinstdelningsskatt

Föreslagen lydelse

Skattenedsättning med beaktande av vinstdelningsskatt och särskild vinstskatt

11 §

Skattskyldig har enligt 13–16 §§ genom avräkning av utländsk skatt på en utländsk inkomst rätt till ytterligare nedsättning av statlig inkomstskatt och till nedsättning av vinstdelningsskatt om

a) den enligt 5 § avräkningsbara spärrelloppet enligt 6 §, samt

b) den avräkningsbara utländska skatten på den utländska inkomsten överstiger ett enligt 12 § beräknat spärrellopp.

13 §

Avräkning enligt 11 § får ske med ett belopp som motsvarar enligt 5 § avräkningsbar utländsk skatt på en inkomst i den mån skatten överstiger det enligt 12 § beräknade spärrelloppet på samma inkomst. Sådan avräkning medges endast i den mån lättnad i beskattningen motsvarande det i 5 § angivna beloppet inte redan erhållits genom

a) avräkning enligt 1–10 §§,

b) avräkning av annan skatt enligt 11–17 §§ eller

c) avdrag som avses i 12 § tredje stycket.

Avräkning enligt 11 § får dock ske med högst ett belopp (spärrellopp) som motsvarar den vinstdelningsskatt som hänför sig till den utländska inkomsten i fråga. Detta spärrellopp beräknas på sätt som anges i 14 §.

14 §

Den vinstdelningsskatt som hänför sig till den utländska inkomsten skall anses utgöra så stor del av den skattskyldiges hela vinstdelningsskatt, beräknad utan avräkning, som denna inkomst utgör av den skattskyldiges sammanlagda inkomst av olika förvärvskällor före allmänna avdrag (sammanräknad inkomst) till statlig inkomstskatt. Dock skall den

Skattskyldig har enligt 13–16 §§ genom avräkning av utländsk skatt på en utländsk inkomst rätt till ytterligare nedsättning av statlig inkomstskatt och till nedsättning av vinstdelningsskatt och särskild vinstskatt, om

summan utländsk skatt överstiger

Avräkning enligt 11 § får dock ske med högst ett belopp (spärrellopp) som motsvarar summan av den vinstdelningsskatt och den särskilda vinstskatt som hänför sig till den utländska inkomsten i fråga. Detta spärrellopp beräknas på sätt som anges i 14 §.

Den vinstdelningsskatt respektive särskilda vinstskatt som hänför sig till den utländska inkomsten skall anses utgöra så stor del av den skattskyldiges hela vinstdelningsskatt respektive särskilda vinstskatt, beräknad utan avräkning, som denna inkomst utgör av den skattskyldiges sammanlagda inkomst av olika förvärvskällor före allmänna avdrag (samman-

vinstdelningsskatt som hänför sig till den inkomst på vilken den utländska skatten utgått i stället anses utgöra 20 procent av den utländska inkomsten i det fall detta ger ett lägre belopp.

räknad inkomst) till statlig inkomstskatt. Dock skall den vinstdelningsskatt som hänför sig till den inkomst på vilken den utländska skatten utgått i stället anses utgöra 20 procent av den utländska inkomsten i det fall detta ger ett lägre belopp. *Vidare skall den särskilda vinstskatt som hänför sig till den inkomst på vilken den utländska skatten utgått i stället anses utgöra 15 procent av den utländska inkomsten i det fall detta ger ett lägre belopp.*

15 §

Om den skattskyldige erhållit avdrag såsom omkostnad för sådan skatt för vilken avräkning enligt 1–10 §§ skall ske, eller för däremot svarande preliminär skatt, skall beräkningen av *spärrbeloppet* enligt 14 § utföras som om sådant avdrag ej erhållits. Belopp, varmed avräkning enligt 13 § högst kan erhållas, skall minskas med det belopp varmed vinstdelningsskatten har sänkts genom avdrag av den utländska skatt, för vilken avräkning skall ske, eller för däremot svarande preliminär skatt.

Om den skattskyldige erhållit avdrag såsom omkostnad för sådan skatt för vilken avräkning enligt 1–10 §§ skall ske, eller för däremot svarande preliminär skatt, skall beräkningen av *spärrbeloppen* enligt 14 § utföras som om sådant avdrag ej erhållits. Belopp, varmed avräkning enligt 13 § högst kan erhållas, skall minskas med det belopp varmed vinstdelningsskatten *och den särskilda vinstskatten* har sänkts genom avdrag av den utländska skatt, för vilken avräkning skall ske, eller för däremot svarande preliminär skatt.

16 §

Avräkning enligt 11–15 §§ sker från statlig inkomstskatt som utgår på grund av taxering det år då den utländska inkomsten medtagits i underlaget för taxeringen.

I den mån den statliga inkomstskatten understiger vad som enligt 1–15 §§ får avräknas, får avräkning ske från vinstdelningsskatt som utgår på grund av vinstdelningsunderlag i vilket den utländska inkomsten ingått.

I den mån den statliga inkomstskatten och vinstdelningsskatten sammanlagt understiger vad som enligt 1–15 §§ får avräknas, får avräkning ske från särskild vinstskatt som utgår på grund av underlag i vilket den utländska inkomsten ingått.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1989 och tillämpas första gången vid 1990 års taxering.

4 Förslag till Lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)

Prop. 1988/89:132

Härigenom föreskrivs att 1 § och 3 § 1 mom. uppbördslagen (1953:272)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Med skatt förstås i denna lag, om inte annat anges, statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningsskatt, ersättningsskatt, kommunal inkomstskatt, skogsvårdsavgift, vinstdelningsskatt, egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter, statlig fastighetsskatt, skattetillägg och förseningsavgift enligt taxeringslagen (1956:623) samt annuitet på avdikningslån.

Med skatt förstås i denna lag, om inte annat anges, statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningsskatt, ersättningsskatt, kommunal inkomstskatt, skogsvårdsavgift, vinstdelningsskatt, *särskild vinstskatt*, egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter, statlig fastighetsskatt, skattetillägg och förseningsavgift enligt taxeringslagen (1956:623) samt annuitet på avdikningslån.

Regeringen får, om särskilda omständigheter föranleder det, föreskriva att i samband med uppbörden av skatt skall uppbäras även andra avgifter än sådana som anges i första stycket. Har sådan föreskrift meddelats skall, om inte annat anges, vad i denna lag stadgas angående skatt tillämpas beträffande den avgift som avses med föreskriften.

3 §

1 mom.³ I den omfattning nedan anges skall skattskyldig betala preliminär skatt med belopp, vilket så nära som möjligt kan antas motsvara i den slutliga skatten ingående statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, vinstdelningsskatt, egenavgifter, kommunal inkomstskatt, skogsvårdsavgift och statlig fastighetsskatt.

1 mom. I den omfattning nedan anges skall skattskyldig betala preliminär skatt med belopp, vilket så nära som möjligt kan antas motsvara i den slutliga skatten ingående statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, vinstdelningsskatt, *särskild vinstskatt*, egenavgifter, kommunal inkomstskatt, skogsvårdsavgift och statlig fastighetsskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1989 och tillämpas första gången i fråga om preliminär skatt för år 1989 samt slutlig skatt på grundval av 1990 års taxering.

¹ Lagen omtryckt 1972:75.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:771.

² Senaste lydelse 1984:1056.

³ Senaste lydelse 1984:1056.

5 Förslag till Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

Prop. 1988/89:132

Härigenom föreskrivs att 68 § taxeringslagen (1956:623)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

68 §²

Av taxeringsnämnd beslutade taxeringar skall för varje skattskyldig införas i skattelängd.

I skattelängden antecknas särskilt

dels i avseende på statlig inkomstskatt inkomst av olika förvärvskällor, medgivet avdrag för underskott i förvärvskälla, sammanräknad nettoinkomst (summan av inkomsterna av olika förvärvskällor, minskad med avdrag för underskott), medgivna allmänna avdrag som inte avser underskott i förvärvskälla, taxerad och beskattningsbar inkomst samt räntetillägg och underlag för tilläggsbelopp,

dels beskattningsbar inkomst enligt 2 § lagen (1958:295) om sjömansskatt och enligt 1 § 2 mom. nämnda lag skattepliktig dagpenning samt det antal perioder om trettio dagar för vilka den skattskyldige har uppburit sådan inkomst under beskattningsåret, samt sjömansskattenämndens beslut om jämkning enligt 12 § 4 mom. lagen om sjömansskatt,

dels i avseende på kommunal inkomstskatt taxerad och beskattningsbar inkomst,

dels beslut i övrigt, som avser förutsättning för avdrag enligt 48 § 2 och 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) eller för skattereduktion enligt 2 § 4 mom. uppbördslagen (1953:272),

dels beslut om avräkning av utländsk skatt eller tillämpning av progressionsbestämmelser enligt avtal för undvikande av dubbelbeskattning,

dels uppgift om underlag, varpå skogsvårdsavgift skall beräknas,

dels uppgift om underlag, varpå statlig fastighetsskatt skall beräknas,

dels vinstdelningsunderlag,

dels underlag för särskild vinstskatt,

dels skattepliktig och beskattningsbar förmögenhet, om skatt skall utgå enligt 11 § lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt.

Skattelängden skall underskrivas av lokal skattemyndighet. Den skall därefter såvitt gäller den årliga taxeringen anses innefatta taxeringsnämndens beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1989 och tillämpas första gången vid 1990 års taxering.

¹ Lagen omtryckt 1971:399.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:773.

² Senaste lydelse 1986:1284.

6 Förslag till Lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69)

Prop. 1988/89:132

Härigenom föreskrivs att 1 § skattebrottslagen (1971:69) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller i fråga om skatt eller avgift enligt

1. lagen (1908:128) om beviljningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, förordningen (1927:321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar, kommunalskattelagen (1928:370), förordningen (1933:395) om ersättnings-skatt, lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt, lagen (1946:324) om skogsvårdsavgift, lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, lagen (1947:577) om statlig förmögenhets-skatt, lagen (1958:295) om sjömans-skatt, lagen (1983:219) om tillfällig vinstskatt, lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt, lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt, la-gen (1986:1225) om tillfällig förmö-genhetsskatt för livförsäkringsbolag, understödsföreningar och pensions-stiftelser,

1. lagen (1908:128) om beviljningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, förordningen (1927:321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar, kommunalskattelagen (1928:370), förordningen (1933:395) om ersättnings-skatt, lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt, lagen (1946:324) om skogsvårdsavgift, lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, lagen (1947:577) om statlig förmögenhets-skatt, lagen (1958:295) om sjömans-skatt, lagen (1983:219) om tillfäl-lig vinstskatt, lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt, lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt, la-gen (1986:1225) om tillfällig förmö-genhetsskatt för livförsäkringsbolag, understödsföreningar och pensions-stiftelser, *lagen (1989:000) om sär-skild vinstskatt,*

2. lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster, lagen (1941:251) om särskild varusatt, lagen (1957:262) om allmän energiskatt, lagen (1961:372) om bensinskatt, lagen (1961:394) om tobaksskatt, stämpelskattelagen (1964:308), lagen (1968:430) om mervärdeskatt, lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam, lagen (1972:820) om skatt på spel, lagen (1973:37) om avgift på vissa dryckesförpackningar, vägtrafikskattelagen (1973:601), lagen (1973:1216) om särskild skatt för oljeprodukter och kol, bilskrotnings-lagen (1975:343), lagen (1976:338) om vägtrafikskatt på vissa fordon, som icke är registrerade i riket, lagen (1977:306) om dryckesskatt, lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon, lagen (1978:144) om skatt på vissa resor, lagen (1982:691) om skatt på vissa kassettband, lagen (1982:1200) om skatt på videobandspelare, lagen (1982:1201) om skatt på viss elektrisk kraft, lagen (1983:1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper, lagen (1983:1104) om särskild skatt för elektrisk kraft från kärnkraftverk, lagen (1984:351) om totalisatorskatt, lagen (1984:355) om skatt på vissa dryckes-förpackningar, lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndighe-ter, lagen (1984:405) om stämpelskatt på aktier, lagen (1984:409) om avgift på gödselmedel, lagen (1984:410) om avgift på bekämpningsmedel, lagen (1984:852) om lagerskatt på viss bensin, vägtrafikskattelagen (1988:327), lagen (1988:328) om vägtrafikskatt på utländska fordon, lagen (1988:1567) om miljöskatt på inrikes flygtrafik,

¹ Senaste lydelse 1988:1568.

3. lagen (1981:691) om socialavgifter.

Prop. 1988/89:132

Lagen gäller även preliminär skatt, kvarstående skatt och tillkommande skatt som avses i uppbördslagen (1953:272).

Lagen tillämpas inte om skatten eller avgiften fastställs eller uppbärs i den ordning som gäller för tull och inte heller beträffande restavgift, skattetillägg eller liknande avgift.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 1989

Närvarande: statsrådet S. Andersson, ordförande, och statsråden Göransson, Gradin, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Lööw, Persson

Föredragande: statsrådet Engström

Proposition om särskild vinstskatt, m.m.

1 Inledning

Som ett led i en åtstramning av den ekonomiska politiken har regeringen i en skrivelse meddelat riksdagen sin avsikt att lämna förslag till en särskild skatt på företagens vinster (skr. 1988/89:72). Samtidigt har en höjning av det fasta fribeloppet enligt lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt aviserats.

Med anledning av regeringens skrivelse har framställningar kommit in från Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund. Organisationerna har vädjat att regeringen inte skall fullfölja förslaget om att införa en särskild vinstskatt. Industriförbundet har även framfört synpunkter på den tekniska utformningen av en sådan skatt. Vid beredningen av lagstiftningsärendet har synpunkter inhämtats från riksskatteverket. De synpunkter som framförts har varit av tekniskt slag och har med någon avvikelse beaktats i det fortsatta arbetet.

Regeringen beslutade den 16 februari 1989 att inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om särskild vinstskatt, m.m. Till protokollet i detta ärende bör fogas som *bilaga 1* det till lagrådet remitterade lagförslaget och som *bilaga 2* lagrådets yttrande.

Jag avser nu att ta upp frågan om en särskild skatt på företagens vinster och om en ändring av vinstdelningsskattelagen.

Lagrådet har i sitt yttrande fört fram vissa förslag till ändringar av förslaget till lag om särskild vinstskatt och till ändring i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt. Jag ansluter mig i allt väsentligt till lagrådets redaktionella och andra förtydligande ändringar i fråga om lagen om särskild vinstskatt. De inledande paragraferna avviker i förhållande till lagrådets förslag genom att 1 och 2 §§ sammanförts till en paragraf (1 §). Vidare har vissa rent språkliga justeringar gjorts i de remitterade förslagen.

Mina synpunkter på vad lagrådet anfört om dispensbestämmelsens tillämpningsområde och beräkningen av beskattningsunderlaget framgår av min redogörelse för den närmare utformningen av reglerna om skattskyldigheten och beskattningsunderlaget. De förslag till redaktionella ändringar i lagen om avräkning av utländsk skatt som lagrådet framfört bör genomföras.

Ett viktigt mål för regeringens ekonomiska politik under den innevarande mandatperioden är att dämpa den inhemska pris- och kostnadsstegringen. En fortsatt snabb pris- och lönestegringstakt är inte godtagbar.

Vinstutvecklingen i det svenska näringslivet har under flera år varit god och kan förväntas bli så även under år 1989. Driftsöverskottet netto ökade år 1988 med ca 15 miljarder kr. till ca 180 miljarder kr. År 1989 väntas ökningen bli ungefär lika stor enligt beräkningar baserade på konjunkturinstitutets prognoser. Företagens likviditet och lönebetalningsförmåga är mycket god. På senare tid har vidare tecknen på överhettning på arbetsmarknaden blivit allt tydligare. Arbetslösheten har sjunkit till en mycket låg nivå, samtidigt som bristen på arbetskraft gör sig allt mera kännbar inom olika branscher, yrkesområden och regioner.

I detta perspektiv finns en uppenbar risk att löneökningarna också under de närmaste åren blir högre än vad som är förenligt med kraven på samhällsekonomisk balans. Det är därför nödvändigt att begränsa de nominella löneökningarna. En åtgärd som kan verka dämpande är att minska företagets likviditet och lönebetalningsförmåga genom en skatt på företagets vinster. Regeringen har genom en skrivelse till riksdagen den 31 december 1988 meddelat sin avsikt att föreslå en sådan skatt.

Den nya skatten bör vara tillfällig och avse 1989 års vinster. En skatt på företagets vinster under år 1989 bör verka dämpande på lönestegringstakten redan under detta år men framför allt under år 1990.

I det här sammanhanget vill jag erinra om vad som redovisades i finansplanen, nämligen att förslaget om en särskild vinstskatt har till syfte att vara en tillfällig finanspolitisk åtgärd. Regeringens långsiktiga skattepolitik påverkas inte (jfr prop. 1988/89:100, bil. 1 s. 21 och 29).

Den särskilda vinstskatten bör träffa vinster över en viss nivå. I detta hänseende kommer alltså den nya skatten att likna vinstdelningsskatten. Mot bakgrund bl.a. av att vinstdelningsskatten är specialdestinerad bör den nya skatten emellertid inte tas ut som en höjd vinstdelningsskatt utan som en särskild vinstskatt. Ett annat skäl att ha skilda skatter är de särregler som ändå krävs på grund av att den nya skatten skall tas ut vid endast ett tillfälle.

Införandet av en ny skatt vid sidan av den statliga inkomstskatten och vinstdelningsskatten kan medföra att tillämpningssvårigheter och administrativa problem vid företagsbeskattningen ökar. Redan nuvarande system med två olika skatter kan göra det svårt för företagen att bedöma skatteeffekterna av ett visst handlande och kan också försvåra skattemyndigheternas kontrollarbete. Nya komplikationer bör i stor utsträckning kunna undvikas genom att den särskilda vinstskatten utformas efter förebild av vinstdelningsskatten och hanteras inom ramen för det vanliga taxeringsförfarandet.

Ett sätt att motverka att belastningen på skatteadministrationen och företagen totalt sett ökar som en följd av den nya skatten är att begränsa antalet företag som skall betala vinstdelningsskatt och särskild vinstskatt. Kretsen av skattskyldiga företag – både vad gäller vinstdelningsskatten och

den särskilda vinstskatten – kan minskas genom att det fasta fribeloppet vid vinstdelningsskatten höjs.

När det gäller nivån på skatteuttaget kan följande sägas. För att dämpa löneökningarna måste skatteuttaget vara kännbart. Å andra sidan får ett alltför högt uttag av särskild vinstskatt till följd att marginaleffekterna drivs upp på ett icke önskvärt sätt. En lämplig avvägning uppnås om den särskilda vinstskatten utgår med 15 % av beskattningsunderlaget.

Skatten bör betalas till staten. Hänsyn till årets inkomstskatt tas vid beräkningen av beskattningsunderlaget. Vid den avvägning av skattesatsens storlek som gjorts har bl.a. beaktats att den särskilda vinstskatten inte skall vara avdragsgill vid taxeringen till statlig inkomstskatt. Den särskilda vinstskatten bör – mot bakgrund av kopplingen mellan beskattningsunderlagen för den särskilda vinstskatten och vinstdelningsskatten – inte heller vara avdragsgill vid beräkningen av vinstdelningsunderlaget.

Intäkterna av den särskilda vinstskatten har beräknats till ungefär 3,5 miljarder kr.

I det följande kommer jag att göra en närmare genomgång av mitt förslag. Jag inleder med att behandla frågor om skattskyldigheten (avsnitt 3.1) och beskattningsunderlaget (avsnitt 3.2). Därefter behandlas skatteflykt (avsnitt 3.3), administrativa frågor (avsnitt 3.4) och dubbelbeskattningsfrågor (avsnitt 3.5). Slutligen tas ändringen i vinstdelningsskattelagen upp (avsnitt 4).

3 Den särskilda vinstskatten

3.1 Skattskyldigheten, m.m.

Mitt förslag: Kretsen av skattskyldiga företag till särskild vinstskatt skall vara densamma som vid vinstdelningsskatten. Skatten tas ut på grundval av vinsten under det räkenskapsår som börjar närmast efter den 31 december 1988.

Ett företag skall kunna få dispens från särskild vinstskatt om det finns synnerliga skäl.

Skälen för mitt förslag: Lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt omfattar svenska aktiebolag, ekonomiska föreningar, sparbanker och ömsesidiga skadeförsäkringsanstalter. Undantagna är livförsäkringsanstalter, schablonbeskattade bostadsföretag och ett fåtal företag som betalar statlig inkomstskatt enbart på fastighetsinkomster. Några avvikelser i kretsen av skattskyldiga företag bör inte göras vid den särskilda vinstskatten.

Som jag nyss anförat är utgångspunkten för förslaget att den särskilda vinstskatten bör träffa 1989 års vinster. Tekniskt bör beräkningen av beskattningsunderlaget anknyta till företagets räkenskapsår. Det innebär för ett företag med kalenderår som räkenskapsår att företaget skall taxeras till särskild vinstskatt vid 1990 års taxering.

Många företag har räkenskapsår som avviker från kalenderår. Ett räkenskapsår som avviker från kalenderåret får i stället omfatta tiden den 1 maj – den 30 april, den 1 juli – den 30 juni och den 1 september – den 31

augusti. Även en annan tolv månadersperiod kan förekomma. Räkenskapsåret kan också tillfälligt avse annan tid än tolv månader. Ett förlängt räkenskapsår får omfatta högst arton månader.

För företag med brutna räkenskapsår bör alltså beskattningsunderlaget till särskild vinstskatt beräknas på grundval av årsvinsten för det räkenskapsår som börjar närmast efter den 31 december 1988. Om ett företag har räkenskapsåret den 1 maj 1989 – den 30 april 1990 skall taxering till särskild vinstskatt ske först år 1991. För företag som förlänger sitt räkenskapsår kan det undantagsvis bli aktuellt att taxering sker först år 1992.

Skatt skall i regel inte tas ut för vinster avseende räkenskapsår som påbörjas efter den 31 december 1989. Om företaget inte har något räkenskapsår som påbörjas under år 1989 (t.ex. ett företag med förlängt räkenskapsår den 1 november 1988 – den 30 april 1990) skall dock underlaget beräknas på grundval av senare räkenskapsår. Företag som startar under år 1990 omfattas inte av lagstiftningen.

Bestämmelser om kretsen av skattskyldiga och när skatten tas ut finns i 1 §.

De skillnader mellan vinstdelningsskatten och den särskilda vinstskatten i fråga om beskattningsunderlag m.m. som föreslås är främst motiverade av att den särskilda vinstskatten skall tas ut vid endast ett tillfälle. Det kan inte uteslutas att tillämpningen av bestämmelserna i undantagsfall kan ge ett omotiverat hårt resultat. Det bör därför finnas en möjlighet att genom dispens befria ett företag från skyldigheten att betala särskild vinstskatt.

För att dispensregeln skall få tillämpas bör krävas att det föreligger synnerliga skäl. När det gäller att bedöma behovet av dispens bör beaktas att jag även föreslår att det fasta fribeloppet vid beräkningen av vinstdelningsunderlaget enligt vinstdelningsskattelagen höjs från 1 milj. kr. till 2 milj. kr.

Lagrådet har anmärkt att vad som avses med synnerliga skäl har berörts mycket kortfattat i remissen. Enligt lagrådets mening är det önskvärt att det, till ledning för dem som kommer att omfattas av den föreslagna lagstiftningen, görs ytterligare auktoritativa uttalanden om vilka omständigheter som bör kunna föranleda dispens.

Jag delar lagrådets uppfattning att det är angeläget att så långt det är möjligt försöka precisera området för dispens. I remissen till lagrådet har angetts att en situation då dispens bör kunna aktualiseras är om den schablonmässiga uppräknings underlaget (se avsnitt 3.2) ger icke avsedda effekter vid mycket korta räkenskapsår. Vidare har understrukits att dispensregeln bör användas mycket restriktivt. Som exempel har redovisats att enbart den omständigheten att företaget det aktuella året haft stora inkomster av fastighets- eller aktieförsäljningar inte bör vara tillräcklig grund för dispens.

Av det anförda framgår att utrymmet för att medge dispens föreslås vara ytterst begränsat. Det tidigare återgivna fallet då dispens bör kunna aktualiseras avser tillämpningen av en schablonregel. Erfarenhetsmässigt kan man dock inte utesluta att ytterligare något eller några fall kan förekomma där omständigheterna är så speciella att dispens bör kunna komma i fråga.

Dispenshanteringen bör hållas samlad för att få en enhetlig praxis. Med hänsyn till detta och till ärendenas särskilda vikt bör besluten fattas av regeringen.

Bestämmelsen om dispens har tagits in i lagförslagets 2 §.

Mitt förslag: Den särskilda vinstskatten är 15 % av beskattningsunderlaget. Beskattningsunderlaget utgörs av vinstdelningsunderlaget eller ett beräknat negativt vinstdelningsunderlag sedan detta justerats. Bl. a. skall avsättningar till allmän investeringsfond höja underlaget. Höjningen skall motsvara hälften av det avsatta beloppet.

Skälen för mitt förslag: Utgångspunkten för beräkningen av beskattningsunderlaget är företagets vinstdelningsunderlag enligt vinstdelningsskattelagen. Detta framgår av 3 §.

Vinstdelningsunderlaget bestäms i sin tur med utgångspunkt i företagets statligt beskattningsbara inkomst. I ett första steg omvandlas den beskattningsbara inkomsten – eller den beräknade förlusten – till ett nominellt resultat. Detta sker bl.a. genom att avdrag görs för årets inkomstskatt – schablonmässigt beräknad till 52 % av den beskattningsbara inkomsten – och genom att justering görs för vissa typer av bokslutsdispositioner. Någon korrigering görs inte för avsättning till investeringsfonder. Därefter beräknas den reala vinsten. Det innebär att hänsyn tas till inflationen. Från den reala vinsten dras slutligen fribeloppet. Återstoden utgör underlag för vinstdelningsskatt.

Till skillnad från vad som gäller vid vinstdelningsbeskattningen kan det vid den särskilda vinstskatten bli nödvändigt att beräkna ett negativt vinstdelningsunderlag. I sådana fall kan det bli aktuellt att beakta fribelopp som inte utnyttjats vid vinstdelningsbeskattningen. Denna avvikelse mellan vinstdelningsskatten och den särskilda vinstskatten beror på den justering som skall göras om företaget gjort avsättning till allmän investeringsfond. Jag återkommer strax till skälen för att göra denna justering. Vid beräkningen av negativt vinstdelningsunderlag skall vinstdelningsbeskattningens allmänna regler tillämpas. När jag i det följande talar om vinstdelningsunderlaget avses i förekommande fall även det beräknade negativa vinstdelningsunderlaget.

Vid beräkning av vinstdelningsunderlaget enligt lagen om vinstdelningsskatt återförs som nämnts inte avsättningar till investeringsfonder. Ett skäl för detta är att investeringsfonderna skall kunna användas för resultatutjämning. En sådan möjlighet bör inte finnas när fråga är om att ta ut en tillfällig skatt. Utan någon begränsning skulle många företag göra avsättning enbart av skatteskal. Motiven för ett sådant handlande skulle sannolikt förstärkas av den övergång till en företagsbeskattning med sänkt skattesats som övervägs inom utredningen (Fi 1985:06) om reformerad företagsbeskattning, URF. En avvägning av skyldigheten att återföra en avsättning till allmän investeringsfond bör göras så att förekomsten av den särskilda vinstskatten inte påverkar valet att göra en avsättning eller ej. Ett sådant läge uppnås om företagen vid beräkning av beskattningsunderlaget blir skyldiga att återföra halva avsättningen till allmän investeringsfond. En bestämmelse om detta har tagits in i 4 § första stycket.

Någon motsvarande avvikelse från vinstdelningsskatten bör inte göras för avsättningar till fonder för återanskaffning av fastighet och andra typer av fonder som är avsedda att tas i anspråk för visst ändamål.

De företag som skall taxeras till särskild vinstskatt vid 1990 års taxering är i första hand företag med kalenderår som räkenskapsår. Ett sådant företag kan emellertid ha inkomst av en förvärvskälla med beskattningsår som påbörjats före den 1 januari 1989, t.ex. den 1 juli 1988 – den 30 juni 1989. Eftersom beskattningsunderlaget för den särskilda vinstskatten av retroaktivitetshänsyn inte bör omfatta inkomster som uppkommit före den 1 januari 1989 måste en avvikelse från vinstdelningsunderlaget göras även i sådana fall. Det innebär att den del av underlaget som belöper på denna förvärvskälla skall räknas bort. En justering bör göras om den ifrågavarande förvärvskällan lett till att vinstdelningsunderlaget höjts. Bestämmelsen finns i 4 § *andra stycket*.

Som tidigare redovisats bör den särskilda vinstskatten träffa företagets vinster under år 1989. Av praktiska hänsyn måste beskattningsåret avvika från kalenderåret då företaget har ett annat räkenskapsår än kalenderår. Ett räkenskapsår kan tillfälligt avse annan tid än tolv månader. Om det aktuella räkenskapsåret omfattar kortare eller längre tid än tolv månader skulle beskattningsperioden bli kortare eller längre än vad som är avsett. För att åstadkomma att beskattningsunderlaget för den särskilda vinstskatten alltid belöper på en tolv månadersperiod har i 5 § intagits en regel som innebär att en schablonmässig omräkning av vinstdelningsunderlaget, i förekommande fall efter justeringar, skall göras om företagets räkenskapsår är kortare eller längre än tolv månader.

Ett exempel kan visa hur omräkningen skall gå till. Anta att det justerade vinstdelningsunderlaget efter eventuella justeringar uppgår till 1 milj. kr. och räkenskapsåret omfattar fyra månader. Beskattningsunderlaget för den särskilda vinstskatten beräknas då till $(12/4 \times 1 =) 3$ milj. kr. Om vinsten uppgår till 3 milj. kr. för ett räkenskapsår som omfattar arton månader, blir beskattningsunderlaget $(12/18 \times 3 =) 2$ milj. kr.

I vissa fall kan en schablonmässig omräkning ge ett mindre rättvisande resultat. Ur företagets synvinkel kan sådana effekter uppkomma om företaget taxeras till särskild vinstskatt för ett kort räkenskapsår. Av det remitterade förslaget framgår att den föreslagna dispensregeln bör kunna tillämpas för att justera beskattningsunderlaget i sådana fall.

Lagrådet har uppmärksammat att tillämpningen av omräkningsregeln kan medföra att ett företag som upplösts under räkenskapsåret, t.ex. genom likvidation, ändå kan komma att beskattas som om företaget fortsatt sin verksamhet hela räkenskapsåret. De fall som lagrådet pekat på är dels de där verksamheten definitivt upphör i och med att företaget upplöses, dels de där verksamheten övertas och träffas av särskild vinstskatt i det övertagande företaget. För att undvika oönskade effekter i sådana fall hänvisas i lagrådsremissen till dispensregeln. Lagrådet anser att man i stället bör införa en generell regel som undantar alla företag som upplösts under räkenskapsåret från att omfattas av omräkningsregeln.

Som lagrådets förslag utformats innebär det att även andra företag än de som åsyftats kommer att undantas. En generell reglering öppnar möjligheter att i samband med omstrukturering manövrera för att minska skattebelast-

ningen på ett sätt som inte bör godtas. Jag är därför inte beredd att ansluta mig till lagrådets förslag. I de fall omräkningsregeln ger inte avsedda effekter bör i stället dispensregeln användas.

Det kan i undantagsfall inträffa att ett företag vid samma års taxering skall taxeras till vinstdelningsskatt för två räkenskapsår. I sådana fall bör underlaget jämkas med hänsyn till de båda räkenskapsåren. En bestämmelse om detta har tagits in i 6 §. Jämkning där man tar hänsyn till två räkenskapsår aktualiseras bara i de fall båda dessa år inletts efter den 31 december 1988.

3.3 Skatteflykt

Mitt förslag: Vid taxeringen till särskild vinstskatt skall taxeringsmyndigheterna kunna bortse från åtgärder som företaget gjort i syfte att kringgå lagen.

Skälen för mitt förslag: Den särskilda vinstskatten skall baseras på företagets vinst för i normalfallet ett enda räkenskapsår. Det är sannolikt att vissa företag – utan några begränsande regler – skulle komma att vidta åtgärder i syfte att undgå skatten. För att lagstiftningen skall få avsedd effekt och för att skatteuttaget skall träffa företagen på ett rättvist sätt bör det finnas en möjlighet att ingripa mot sådana förfaranden.

En allmän reglering mot skatteflykt beträffande bl.a. inkomst- och förmögenhetsskatt finns i lagen (1980:865) mot skatteflykt. Lagstiftningen – som är tidsbegränsad till utgången av år 1989 – är för närvarande föremål för en översyn (dir. 1988:59). Översynen skall bl.a. omfatta behovet av en utvidgning av klausulens tillämpningsområde. Utredningens arbete medför enligt min mening att det inte är lämpligt att låta skatteflyktslagen omfatta även den särskilda vinstskatten. I stället bör lagen om särskild vinstskatt innehålla en skatteflyktsregel. Sådana bestämmelser finns i annan lagstiftning av tillfällig natur, t.ex. 10 § lagen (1983:219) om tillfällig vinstskatt och 2 § lagen (1984:1090) om inbetalning på förnyelsekonto.

En regel som tar sikte på skatteflykt har tagits in i 7 §. Bestämmelsen skall tillämpas endast i rena kringgåendefall. Naturligtvis avses inte fall då ett företag utnyttjar sina skattemässiga avskrivningsmöjligheter eller avstår från att realisera en vinst det aktuella året även om detta leder till ett minskat skatteuttag. Som exempel på fall där ett ingripande bör kunna ske kan nämnas att två företag med gemensamma ägare utnyttjar den omständigheten att företagen har skilda räkenskapsår till att genomföra transaktioner som syftar till att ingetdera företaget skall träffas av skatten eller i övrigt genomför affärer mellan företagen som har till syfte att minimera uttaget av särskild vinstskatt.

Mitt förslag: Taxering och uppbörd skall ske enligt reglerna i taxeringslagen (1956:623) och uppbördslagen (1953:272).

Skälen för mitt förslag: Från skattetekniska och andra administrativa synpunkter är det lämpligt att förfarandet så nära som möjligt anknyter till inkomsttaxeringen. Genom hänvisningen till taxeringslagens regler blir bestämmelserna om överklagande, eftertaxering m.m. tillämpliga även på den särskilda vinstskatten.

Taxeringslagens regler gäller även för vinstdelningsskatten. Ett undantag har gjorts för de administrativa sanktionsavgifterna (jfr prop. 1983/84:50 s. 101). Det är inte heller lämpligt att dessa skall omfatta den särskilda vinstskatten. Mer kvalificerade former av oriktigt uppgiftslämnande bör emellertid kunna sanktioneras. Skattebrottslagen (1971:69) bör därför göras tillämplig på den särskilda vinstskatten. Med hänsyn främst till att skatten är tillfällig bör det inte införas någon möjlighet att få förhandsbesked enligt lagen (1951:442) om förhandsbesked i taxeringsfrågor.

En skyldighet bör föreskrivas för skattedomstol att i samband med ändring av taxeringen till statlig inkomstskatt och vinstdelningsskatt följdändra beskattningsunderlaget för särskild vinstskatt.

Den särskilda vinstskatten bör debiteras och betalas enligt uppbördslagens regler. Preliminärskatt får tas ut först fr.o.m. dagen för lagens ikraftträdande. Underlaget för preliminärskatt får däremot avse hela det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1988.

Preliminärskatt tas i normalfallet ut efter schabloner som baseras på den senast kända debiteringen av den slutliga skatten. Införandet av den nya särskilda vinstskatten kommer i vissa fall att medföra att det preliminära skatteuttaget får grundas på en preliminär taxering (jfr 13 och 17 §§ uppbördslagen).

Bestämmelserna om förfarandet, debitering och uppbörd finns i 8 och 9 §§. Regleringen föranleder följdändringar i taxeringslagen, uppbördslagen och skattebrottslagen.

I 10 § föreskrivs en skyldighet för företagen att lämna uppgifter till ledning för beräkning av beskattningsunderlaget.

3.5 Dubbelbeskattning

Mitt förslag: Utländsk skatt skall kunna avräknas från den särskilda vinstskatten.

Skälen för mitt förslag: Svenska företag omfattas av den särskilda vinstskatten oavsett om verksamheten drivs i Sverige eller i utlandet. Omvänt gäller att verksamhet som utländska juridiska personer bedriver i Sverige endast omfattas om den bedrivs genom svenska dotterbolag. En särskild fråga är därför hur den särskilda vinstskatten skall behandlas i dubbelbeskattningssammanhang.

Undanröjande av dubbelbeskattning kan ske genom antingen dubbelbeskattningsavtal eller interna avräkningsregler. De svenska dubbelbeskattningsavtalen omfattar i regel alla slags inkomster och tillämpas på skatter som särskilt anges i avtalen. Avtalen innehåller regelmässigt också bestämmelser enligt vilka avtalen skall tillämpas även på skatter av samma eller i huvudsak likartat slag som de särskilt angivna skatterna.

För att de svenska dubbelbeskattningsavtalen över huvud taget skall kunna tillämpas på den särskilda vinstskatten krävs alltså att den anses vara en skatt av i huvudsak likartat slag som de i avtalen särskilt uppräknade skatterna. Bland de skatter som regelmässigt anges som sådana på vilka avtalen tillämpas hör för Sveriges del inte bara den statliga inkomstskatten utan numera även vinstdelningsskatten.

Vid tillämpningen av dubbelbeskattningsavtal som slutits före vinstdelningsskattelagens tillkomst är det naturligt att betrakta vinstdelningsskatten som en med statlig inkomstskatt likartad skatt (jfr prop. 1983/84:50 s. 66 ff.). Med hänsyn till den särskilda vinstskattens uppenbara likhet med vinstdelningsskatten torde vid en tillämpning av de svenska dubbelbeskattningsavtal som omfattar den statliga inkomstskatten eller vinstdelningsskatten, dvs. i praktiken alla i dag gällande dubbelbeskattningsavtal, även den särskilda vinstskatten komma att omfattas. Att den särskilda vinstskatten är tillfällig och endast tas ut vid ett tillfälle ändrar enligt min mening inte denna bedömning.

I Sverige finns sedan införandet av lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt ett heltäckande system för avräkning av utländska inkomstskatter mot motsvarande svenska skatter. Lagen medger avräkning av utländsk skatt mot statlig inkomstskatt, kommunal inkomstskatt och vinstdelningsskatt. Med hänsyn till att de utländska skatter som påförs svenska företags inkomster från utlandet i många fall är väl så höga som den skatt som påförs inkomsterna i Sverige, är det angeläget att införa en rätt till avräkning från den särskilda vinstskatten även i de fall då dubbelbeskattningsavtal som föreskriver sådan avräkningsrätt saknas.

Avräkning föreslås få ske från den särskilda vinstskatten först efter att avräkning skett från den statliga inkomstskatten och vinstdelningsskatten.

Bestämmelser om avräkning m.m. har tagits in i lagen om avräkning av utländsk skatt.

4 Det fasta fribeloppet

Mitt förslag: Det fasta fribeloppet i vinstdelningsskatten höjs från 1 milj. kr. till 2 milj. kr.

Skälen för mitt förslag: Vinstdelningsskatten träffar den reala vinsten över en viss nivå (fribeloppet). Fribeloppet är antingen 6 % på lönesumman (lönebaserat fribelopp) eller 1 milj. kr. (fast fribelopp).

Det fasta fribeloppet var ursprungligen 500 000 kr. Genom lagstiftning som tillämpas fr.o.m. 1987 års taxering höjdes fribeloppet till 1 milj. kr. (prop. 1986/87:42, SkU 7, SFS 1986:1234).

Som redovisats tidigare är det angeläget att införandet av den särskilda vinstskatten så långt möjligt inte innebär en ytterligare administrativ påfrestning för skattemyndigheterna och företagen. En åtgärd som skulle innebära klara förenklingsvinster är att höja det fasta fribeloppet.

Vid 1988 års taxering betalade nästan 5 000 företag vinstdelningsskatt. Det fasta fribeloppet utnyttjas av de mindre företagen medan företag med ett stort antal anställda använder det lönebaserade fribeloppet. Ett högt fast fribelopp är till särskild nytta för små, expanderande företag med goda vinster och för företag som har en stor andel lånat kapital.

Syftet med den särskilda vinstskatten är att den skall påverka lönebildningen genom att främst träffa de större företagen. En höjning av det fasta fribeloppet får betydelse för andra typer av företag. För att innebära en påtaglig förenkling bör fribeloppet höjas till 2 milj. kr. En sådan ändring kan beräknas medföra att antalet företag som betalar vinstdelningsskatt minskar med ungefär en tredjedel.

Av administrativa skäl bör en höjning av fribeloppet tillämpas redan vid 1990 års taxering. Det höjda fribeloppet bör gälla även för företag som då taxeras för ett brutet räkenskapsår, t.ex. den 1 juli 1988 – den 30 juni 1989 utan hinder av att företaget kan träffas av den särskilda vinstskatten först för efterföljande räkenskapsår.

5 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu anför har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. lag om särskild vinstskatt,
2. lag om ändring i lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt,
3. lag om ändring i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt,
4. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
5. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
6. lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69).

6 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

1 Förslag till Lag om särskild vinstskatt

Häri genom föreskrivs följande.

1 § Svenska aktiebolag, svenska ekonomiska föreningar, svenska sparbanker och svenska ömsesidiga skadeförsäkringsanstalter skall till staten betala särskild vinstskatt enligt denna lag. Skatt skall dock inte betalas av livförsäkringsanstalter och inte heller av bostadsföretag som avses i 2 § 7 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt eller av företag som avses i 7 § 4 mom. nämnda lag.

Regeringen får, om det finns synnerliga skäl, befria ett företag från skyldighet att betala särskild vinstskatt eller medge att underlaget för skatten sätts ned.

2 § Skatten tas ut på grundval av vinsten för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1988.

Inleds räkenskapsåret efter den 31 december 1989 skall skatt betalas endast om närmast föregående räkenskapsår inletts före den 1 januari 1989.

3 § Skatten är 15 procent av beskattningsunderlaget. Beskattningsunderlaget är företagets vinstdelningsunderlag enligt lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt eller företagets beräknade negativa vinstdelningsunderlag vid taxeringen för det räkenskapsår som anges i 2 § första stycket sedan detta underlag justerats enligt andra och tredje styckena.

Om avdrag har medgetts för avsättning till allmän investeringsfond enligt lagen (1979:609) om allmän investeringsfond, skall vinstdelningsunderlaget eller det beräknade negativa vinstdelningsunderlaget höjas med ett belopp motsvarande hälften av det avsatta beloppet. Om vinstdelningsunderlaget eller det beräknade negativa vinstdelningsunderlaget höjts till följd av verksamhet i en förvärvskälla med ett beskattningsår som inletts före den 1 januari 1989, skall detta underlag sänkas med ett belopp som motsvarar höjningen.

Avser räkenskapsåret annan tid än tolv månader skall det enligt andra stycket beräknade underlaget räknas om så att det motsvarar ett räkenskapsår om tolv månader.

Sker samtidigt taxering till vinstdelningsskatt inte bara för det räkenskapsår som anges i 2 § första stycket utan även för ett senare räkenskapsår, skall vid tillämpningen av första – tredje styckena hänsyn tas till båda räkenskapsåren.

4 § Om ett företag har vidtagit en åtgärd som syftar till att otillbörligen minska uttaget av särskild vinstskatt, skall beskattningsunderlaget bestämmas efter vad som får antas ha gällt om åtgärden inte hade vidtagits.

5 § Beskattningsunderlaget skall avrundas nedåt till helt tusental kronor.

Särskild vinstskatt utgår i helt antal kronor, varvid öretal bortfaller.

6 § Reglerna i taxeringslagen (1956:623) om taxering för inkomst och förmögenhet gäller för att bestämma beskattningsunderlaget. Bestämmelserna om särskilda avgifter tillämpas dock inte. Ändras taxeringen till statlig inkomstskatt eller vinstdelningsskatt genom dom av länsrätt, kammarrätt

¹ Här har tagits med förslag till lag om särskild vinstskatt och lag om ändring i lagen om avräkning av utländsk skatt. I övrigt är de remitterade lagförslagen, fränsett en ändring i övergångsbestämmelserna till skattebrottslagen, likalydande med de till propositionen fogade lagförslagen.

eller regeringsrätten, skall domstolen även besluta om den ändring av beskattningsunderlaget som föranleds av domen. Prop. 1988/89:132

I fråga om debitering och uppbörd av skatten gäller bestämmelserna i uppbördslagen (1953:272).

7 § Ett företag som är skattskyldigt enligt 1 § skall i sin självdeklaration lämna uppgifter till ledning för beräkning av beskattningsunderlaget. Uppgifterna skall lämnas på blankett enligt formulär som fastställs av riksskatteverket.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1989 och tillämpas första gången vid 1990 års taxering.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt

dels att nuvarande 17 och 18 §§ skall betecknas 20 respektive 21 §,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 17–19 §§ samt närmast före 17 § en ny rubrik av följande lydelse.

Skattenedsättning med beaktande av särskild vinstskatt

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Skattskyldig som enligt 11 § har rätt till ytterligare avräkning av utländsk skatt på en utländsk inkomst och som även efter nedsättning enligt 13–16 §§ inte erhållit avräkning med hela den avräkningsbara utländska skatten på den utländska inkomsten, har – med den inskränkning som följer av 18 § – därutöver rätt till nedsättning av skatt med beaktande av särskild vinstskatt.

18 §

Beräkningen av den nedsättning som får ske enligt 17 § skall i tillämpliga delar göras på motsvarande sätt som anges i 13–16 §§. Dock skall den särskilda vinstskatt som hänförs till den inkomst på vilken den utländska skatten utgått i stället anses utgöra 15 procent av den utländska inkomsten i det fall detta ger ett lägre belopp än det enligt 14 § första meningen beräknade beloppet.

19 §

I den mån summan av den statliga inkomstskatten och vinstdelningskatten understiger vad som enligt 1–15 samt 17 §§ får avräknas, får avräkning ske från den särskilda vinstskatten som utgår på grund av underlag i vilket den utländska inkomsten ingått.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1989 och tillämpas första gången vid 1990 års taxering.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1989-03-10

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Wieslander, regeringsrådet Ulla Wadell, justitierådet Staffan Magnusson.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 16 februari 1989 har regeringen på hemställan av statsrådet Kjell-Olof Feldt beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om särskild vinstskatt, m.m.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Anne Rutberg.

Förslagen föranleder följande yttrande av lagrådet:

De remitterade förslagen har inte varit föremål för sådan remissbehandling som avses i 7 kap. 2 § regeringsformen. En sådan behandling skulle i detta fall ha varit av särskilt värde med hänsyn till att förslagen delvis berör komplicerade frågor. Lagrådet har därför haft begränsade möjligheter att med ledning av det föreliggande materialet bedöma sådana frågor om lagstiftningens praktiska konsekvenser och tillämpning som avses i 8 kap. 18 § tredje stycket 3-5 regeringsformen (jfr lagrådets uttalande av samma innebörd vid bl.a. tillkomsten av lagen (1983:219) om tillfällig vinstskatt, prop. 1982/83:102 s. 35). Lagrådet återkommer till vissa tillämpningsfrågor i det följande.

Sveriges Industriförbund har i en skrivelse till lagrådet det 27 februari 1989 ifrågasatt om inte den föreslagna lagstiftningen, när det gäller behandlingen av vissa investeringsfondsavsättningar, strider mot grunderna för retroaktivitetsförbudet i 2 kap. 10 § regeringsformen. I skrivelsen har Industriförbundet också ifrågasatt om det föreligger sådana särskilda skäl som gör att lagstiftningen kan börja tillämpas den 1 januari 1989, d.v.s. dagen efter det att riksdagen tillställde en regeringsskrivelse i frågan.

Lagrådet har inte, på grundval av det material som föreligger i ärendet, kunnat finna att den föreslagna lagstiftningen till någon del har sådan tillbakaverkande karaktär som avses i 2 kap. 10 § regeringsformen när det gäller tiden före den 1 januari 1989. Inte heller har lagrådet funnit att det föreligger några formella hinder med hänsyn till 2 kap. 10 § regeringsformen mot att låta lagstiftningen börja tillämpas vid den angivna tidpunkten.

Lagrådet övergår härefter till att närmare kommentera lagförslagen.

Förslaget till lag om särskild vinstskatt

1 och 2 §§

Den föreslagna särskilda vinstskatten är, som framhållits i regeringens skrivelse till riksdagen, av tillfällig natur. Enligt 2 § i det rubricerade lagförslaget är huvudprincipen att skatten tas ut på grundval av vinsten för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1988.

Lagrådet anser för sin del att skattens tillfälliga natur bör framgå redan av lagens inledande paragraf (jfr uppbyggnaden av 1983 års lag om tillfällig vinstskatt). Innehållet i 2 § i det remitterade förslaget bör således flyttas till

1 §. Samtidigt kan lämpligen de båda undantagsregler som har tagits in i 1 §, nämligen dels undantaget från skattskyldigheten beträffande livförsäkringsanstalter m.fl., dels möjligheten för regeringen att medge dispens, brytas ut från 1 § och bilda särskilda paragrafer. Prop. 1988/89:132

Syftet med den bestämmelse som har tagits in i 2 § andra stycket i remissförslaget är att undantaga företag som startar sin verksamhet under 1990 eller senare. Detta bör komma till klarare uttryck än som har skett i den remitterade lagtexten.

När det gäller dispensmöjligheten gäller som förutsättning enligt den föreslagna lagtexten att det finns synnerliga skäl. Vad som avses med synnerliga skäl har berörts mycket kortfattat i motiven. Enligt lagrådets mening är det önskvärt att det, till ledning för dem som kommer att omfattas av den föreslagna lagstiftningen, görs ytterligare auktoritativa uttalanden om vilka omständigheter som bör kunna föranleda dispens.

Lagrådet föreslår att 1-3 §§ ges följande lydelse:

"1 § Svenska aktiebolag, svenska ekonomiska föreningar, svenska sparbanker och svenska ömsesidiga skadeförsäkringsanstalter skall betala särskild vinstskatt till staten på grundval av vinsten för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1988. Särskild vinstskatt skall dock inte betalas av företag vars första räkenskapsår inleds efter den 31 december 1989.

2 § Särskild vinstskatt skall inte betalas av livförsäkringsanstalter och inte heller av bostadsföretag som avses i 2 § 7 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt eller av företag som avses i 7 § 4 mom. nämnda lag.

3 § Om det finns synnerliga skäl, får regeringen befria ett företag från skyldighet att betala särskild vinstskatt eller medge att underlaget för skatten sätts ned."

3 §

Enligt första meningen i 3 § första stycket utgår särskild vinstskatt med 15 procent av beskattningsunderlaget. Hur beskattningsunderlaget skall bestämmas anges i första stycket andra meningen och andra-fjärde styckena i paragrafen. Huvudprincipen är att beskattningsunderlaget är lika med företagets vinstdelningsunderlag enligt lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt. Till skillnad mot vad som gäller vid vinstdelningsbeskattningen kan det dock, för att man skall få fram ett underlag för den särskilda vinstskatten, i vissa fall bli nödvändigt att beräkna ett negativt vinstdelningsunderlag, med tillämpning av principerna i lagen om vinstdelningsskatt. Att en sådan särskild beräkning skall göras bör enligt lagrådets mening komma fram i lagtexten på ett tydligare sätt än som har skett i remissförslaget.

Enligt 3 § tredje stycket i det remitterade förslaget skall, om räkenskapsåret avser annan tid än tolv månader, det underlag som har beräknats enligt de föregående bestämmelserna räknas om så att det motsvarar ett räkenskapsår om tolv månader. Lagrådet har inte någon principiell erinran mot att det sker en sådan schablonmässig omräkning. Som omräkningsregeln är utformad kan den emellertid medföra att särskild vinstskatt utgår även för tid efter det att ett företag upphört och därför inte bedriver någon verksamhet. För

sådana fall har undantag från skattskyldigheten gjorts i lagrådsremissen (2 §) endast för ett företag som inlett sitt senaste räkenskapsår före 1989 och som upphör med sin verksamhet under 1989. Däremot skall ett företag som börjat sitt senaste räkenskapsår den 1 januari 1989 eller senare under 1989 och som upphört, t.ex. på grund av likvidation, efter mindre än tolv månader beskattas till särskild vinstskatt för ett fiktivt, schablonmässigt uppräknat vinstdelningsunderlag för en tolv månadersperiod. Upphör exempelvis företaget den 1 april 1989 och redovisar det då i sina avslutade räkenskaper ett resultat som svarar mot ett vinstdelningsunderlag om 2,5 miljoner kronor, skall det beskattas till särskild vinstskatt för en schablonmässigt uppräknad vinst om 10 miljoner kronor. Vid fusion av företaget med ett annat företag kan en dubbelbeskattningsseffekt inträda.

Schablonmässiga omräkningsregler som liknar den aktuella regeln har tidigare förekommit i lagen om tillfällig vinstskatt och lagen (1984:1090) om inbetalning på förnyelsekonto. Båda dessa lagar har emellertid en annan karaktär än lagen om särskild vinstskatt, som enligt lagrådsremissen jämfälls med statlig inkomstskatt (se uttalanden i lagrådsremissen om den särskilda vinstskattens behandling vid inkomstbeskattningen och ifråga om dubbelbeskattningsavtalen, jfr även RÅ 1986 ref. 74).

En beskattningsregel som har sådana konsekvenser som den nu diskuterade i fråga om företag som upphört strider enligt lagrådets mening mot grunderna för skattesystemet. Enligt detta är det ett grundläggande krav att en verksamhets resultat kan beskattas endast om företaget existerar under den tid resultatet avser. Regeringen torde visserligen ha möjlighet att medge dispens enligt den föreslagna bestämmelsen härom. Frågan om beskattning till särskild vinstskatt i den aktuella situationen bör emellertid inte regleras genom dispensinstitutet. I stället bör den föreslagna omräkningsregeln kompletteras med ett undantag för företag som har upphört efter mindre än tolv månader under den aktuella tidsperioden. Med hänsyn till att ett undantag kan bli aktuellt även i sådana fall som avses i 3 § fjärde stycket i det remitterade förslaget, bör undantagsregeln placeras i en särskild paragraf, efter de bestämmelser som har tagits in i 3 § fjärde stycket.

I 3 § fjärde stycket sägs att, om taxering till vinstdelningsskatt sker samtidigt inte bara för det räkenskapsår som anges i 2 § första stycket utan även för ett senare räkenskapsår, hänsyn vid tillämpningen av 3 § första-tredje styckena skall tas till båda räkenskapsåren.

Innebörden av den nu angivna bestämmelsen är enligt lagrådets mening inte helt klar. Motiveringen till bestämmelsen ger inte heller tillräcklig ledning. Regeln torde emellertid bl.a. ta sikte på det fallet att det räkenskapsår som enligt huvudregeln skall ligga till grund för beskattningen är kortare än tolv månader. En omräkning till en tolv månadersperiod skall då inte ske rent matematiskt. Har vinstdelningsunderlag vid samma års taxering fastställts för dels det angivna räkenskapsåret, dels ett senare räkenskapsår, skall hänsyn i stället tas till de fastställda vinstdelningsunderlagen. Beräkningen av beskattningsunderlaget för särskild vinstskatt kan alltså ske så att man lägger samman vinstdelningsunderlagen för de båda räkenskapsåren och därefter gör den omräkning som behövs för att man skall komma fram till en tolv månadersperiod.

Med hänsyn till det anförda bör lagtexten enligt lagrådets uppfattning förtydligas, så att man anger att beskattningsunderlaget skall beräknas på grundval av de vinstdelningsunderlag som har fastställts för de ifrågavarande räkenskapsåren.

Bestämmelserna om beskattningsunderlag bör, utöver vad lagrådet hittills har föreslagit, förtydligas i vissa avseenden. För att läsningen av bestämmelserna skall underlättas bör de också delas upp på fyra paragrafer, 4-8 §§. Lagrådet förordar att paragraferna utformas på följande sätt:

”4 § Särskild vinstskatt utgår med 15 procent av beskattningsunderlaget. Beskattningsunderlaget är företagets vinstdelningsunderlag enligt lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt vid taxeringen för det aktuella räkenskapsåret, sedan detta underlag har justerats enligt 5 och 6 §§.

Med vinstdelningsunderlag avses vid tillämpningen av denna lag även ett beräknat negativt vinstdelningsunderlag.

5 § Om avdrag vid taxeringen till statlig inkomstskatt har medgetts för avsättning till allmän investeringsfond enligt lagen (1979:609) om allmän investeringsfond, skall vinstdelningsunderlaget höjas med ett belopp motsvarande hälften av det avsatta beloppet.

Om vinstdelningsunderlaget har blivit högre till följd av verksamhet i en förvärvskälla med ett beskattningsår som har inletts före den 1 januari 1989, skall underlaget vid tillämpningen av denna lag sänkas med motsvarande belopp.

6 § Avser räkenskapsåret annan tid än tolv månader, skall vinstdelningsunderlaget, i förekommande fall efter justering enligt 5 §, räknas om så att det motsvarar ett räkenskapsår om tolv månader.

7 § Sker taxering till vinstdelningsskatt samtidigt för det räkenskapsår som anges i 1 § första stycket och för ett senare räkenskapsår, skall beskattningsunderlaget enligt denna lag beräknas på grundval av de vinstdelningsunderlag som har fastställts för de båda räkenskapsåren.

8 § Om det eller de räkenskapsår som skall ligga till grund för beskattningen enligt denna lag sammanlagt avser en kortare tid än tolv månader, skall någon omräkning enligt 6 § inte ske, om företaget upphör vid utgången av denna tid.”

Genomförs den omnumrering av vissa paragrafer som lagrådet hittills har förordat, får 4-7 §§ i det remitterade förslaget numreras om.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt

I lagrådsremissen föreslås att lagen om avräkning av utländsk skatt skall byggas ut, så att det blir möjligt att göra avräkning även från den särskilda vinstskatten. Lagrådet har i sak inte någon erinran mot förslaget i denna del. Den föreslagna lagtexten har emellertid enligt lagrådets mening fått en mindre tillfredsställande utformning. I stället för att, som har föreslagits i lagrådsremissen, lägga till ett antal nya paragrafer som bl.a. innebär att 13-16 §§ görs tillämpliga även när det är fråga om särskild vinstskatt, bör en komplettering ske av vissa befintliga paragrafer i den rubricerade lagen.

Lagrådet förordar att 17-19 §§ i det remitterade förslaget utgår och att 11 §, Prop. 1988/89:132 13 § andra stycket och 14-16 §§ får följande lydelse:

”11 § Skattskyldig har enligt 13-16 §§ genom avräkning av utländsk skatt på en utländsk inkomst rätt till ytterligare nedsättning av statlig inkomstskatt och till nedsättning av vinstdelningsskatt och särskild vinstskatt, om

a) den enligt 5 § avräkningsbara summan utländsk skatt överstiger spärrbeloppet enligt 6 §, samt

b) den avräkningsbara utländska skatten på den utländska inkomsten överstiger ett enligt 12 § beräknat spärrbelopp.

13 § (andra stycket) Avräkning enligt 11 § får dock ske med högst ett belopp (spärrbelopp) som motsvarar summan av den vinstdelningsskatt och den särskilda vinstskatt som hänför sig till den utländska inkomsten i fråga. Detta spärrbelopp beräknas på sätt som anges i 14 §.

14 § Den vinstdelningsskatt respektive särskilda vinstskatt som hänför sig till den utländska inkomsten skall anses utgöra så stor del av den skattskyldiges hela vinstdelningsskatt respektive särskilda vinstskatt, beräknad utan avräkning, som denna inkomst utgör av den skattskyldiges sammanlagda inkomst av olika förvärvskällor före allmänna avdrag (sammanräknad inkomst) till statlig inkomstskatt. Dock skall den vinstdelningsskatt som hänför sig till den inkomst på vilken den utländska skatten utgått i stället anses utgöra 20 procent av den utländska inkomsten i det fall dessa ger ett lägre belopp. Vidare skall den särskilda vinstskatt som hänför sig till den inkomst på vilken den utländska skatten utgått i stället anses utgöra 15 procent av den utländska inkomsten i det fall detta ger ett lägre belopp.

15 § Om den skattskyldige erhållit avdrag såsom omkostnad för sådan skatt för vilken avräkning enligt 1-10 §§ skall ske, eller för däremot svarande preliminär skatt, skall beräkningen av spärrbeloppen enligt 14 § utföras som om sådant avdrag ej erhållits. Belopp, varmed avräkning enligt 13 § högst kan erhållas, skall minskas med det belopp varmed vinstdelningsskatten och den särskilda vinstskatten har sänkts genom avdrag av den utländska skatt, för vilken avräkning skall ske, eller för däremot svarande preliminär skatt.

16 § Avräkning enligt 11-15 §§ sker från statlig inkomstskatt som utgår på grund av taxering det år då den utländska inkomsten medtagits i underlaget för taxeringen.

I den mån den statliga inkomstskatten understiger vad som enligt 1-15 §§ får avräknas, får avräkning ske från vinstdelningsskatt som utgår på grund av vinstdelningsunderlag i vilket den utländska skatten ingått.

I den mån den statliga inkomstskatten och vinstdelningsskatten sammanlagt understiger vad som enligt 1-15 §§ får avräknas, får avräkning ske från särskild vinstskatt som utgår på grund av underlag i vilket den utländska inkomsten ingått.”

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga lagförslag utan erinran.